

FERRAN AGULLÓ PADRI DE LA COSTA BRAVA

PER E. CORRAL I COLL DEL RAM

(Continuació)

VI SÓC L'AMOR...

La cosa marca així:

"Raf. -I no vull fer-te sofrir... Escolta!

Tinc el llagut aquí, rere les penyes, a redós de la cala; ve la fosca...

Digueu que sí... i anem allà on tu vulguis! No ens trobarà ningú i serem feliços vivint plegats o morint junts... T'estimo... i endevino l'amor en tes paraules.

Ros. -No, no, Rafel! Jo estimo a qui m'obliguen estimar l'honrada i les promeses.

Fuig i deixa'm morir! En ma presència ets un remordiment! Res més. Embarca't".

i és amb els més lírics accents d'una ària d'opereta, que el galan comença la inefable cantarella:

"Raf. -Sóc l'amor, te'n recordes? Jo t'ho deia sota el cel de la parra pampolada.

Sóc l'amor, ja no ho saps? Seguint la sorra per l'indècis rompent!, jo t'ho jurava.

Sóc l'amor! Sóc l'amor! Aquell que et feia collarets de corall i rams de roses i et guarnia el balcó de flors de murtra.

Sóc l'amor! Ja no ho saps? L'amor que un dia va guarnir-te la barca de roselles i l'antena amb un ram de clavells rojos..."

però la tarda va morint i Rosa, confosa i alterada per l'empció, s'ha oblidat d'encendre la farola. La sirena d'un vapor, al lluny, li ho recorda. El seu marit, que des del poble també

l'ha sentida, es tem el que està passant i ja s'acosta a la farola amb la barca. I mentre, en mig de gran aparat de llamps i trons el marit arriba, Rafel se n'ha pujat a la torre i des d'allí, per tal de salvar el bon nom de l'estimada, es llança daltabaix... El mar, pateixent enfurismat, engolirà el secret.

Després dels dos intents, amb un incís de l'un a l'altre, de trenta anys, sembla evident que el teatre no hauria d'afegir gaires més timbres de glòria a la fama d'Agulló. Tinguem en compte que en l'any de "La farola", 1925, les dificultats formals del llenguatge escrit havien estat pràcticament resoltes per a tothom. Si Verdaguer havia vençut les dificultats del seu temps no hem d'atribuir-ho sinó a la seva genialitat i ja sabem que no podem demanar genialitat a tothom qui escriu -llavors deixaria d'ésser-ho.

Guimerà -no tant, però-, també superà aquestes dificultats. Repareu, no obstant, si us plau: mentre Verdaguer pot llegir-se encara avui en versió original sense parpellejar i a les esglésies el poble que va a missa ha canviat sense esforç, diríem que inconscientment, l'"il·luminau la catalana terra/ guiau-nos cap al cel". Per "il·lumineu la catalana terra/ guieu-nos cap al cel.", Guimerà no ha resistit aquesta prova i la lectura dels seus escrits, en vers o en prosa, avui es fa penosa. Si alguna part se'n salva, és la que el poble coneix oralment sense, però, haver-la llegit. Per exemple "La santa espina".

Efectivament, a un lector mitjàment cult no li és possible de llegir "L'any mil" o "Terra baixa" sense que se li escapi un somriure de condescendència o de commiseració. A aquest respecte trobem molt encertada l'observació feta per Octavi Saltor, amb motiu d'una conferència commemorativa. "Com s'explica -deia- que essent Guimerà i Salvat Papaseit poetes d'una mateixa època, l'un, Guimerà, hagi quedat completament desfasat quant a la llengua, mentre l'altre es manté completament actual?"

Intel·lectualment Agulló visqué el gran procés de transformació i unificació idiomàtica i arribà, fins i tot, a formar part de l'Acadèmia de la Llengua Catalana i fou testimoni d'excepció, per tant, de les famoses baralles entre partidaris i adversaris de les normes... I no obstant, "La farola", en ple 1925, no té, de bon tros, la frescor que li pertoca, aquella frescor no gens encarçada del Pol periodista. Com ho demostraria, amb el temps, a bastança. Els millors moments de "La farola", com ja hem assenyalat, no són pas, pel nostre gust, els saïneters, sinó els lírics. I segurament és la vena tremendament, apassionadament poètica que se l'endú en aquest paratge, junt amb l'encotillament obligat dels versos blancs que

no escatima, el motiu d'un cert encarament, d'un no sé què de fictici que recorda la desfasada poesia "nostrada" dels venerables mestres renaixentistes... També volem apuntar, a títol de suposició, que potser el llenguatge mariner de la seva Costa Brava, que li és tan car, no acaba de casar amb el dialectal barcelonès que usava normalment, ni amb el de la ciutat de Girona del que estava impregnat des de la infantesa.

En el seu llibre "Marines", Agulló, en carta al seu amic i correligionari Duran i Ventosa, diu: "He llegit la teva carta dues vegades. La primera, al matí, a l'hora de la impaciència pels diaris que ens pren i nervioseja, als qui tenim aficions de polític i de periodista, esdevingudes obligació per les circumstàncies..."

L'afecció de Ferran Agulló per al teatre, no era massa profundament sentida. Ens ho fa creure, d'una banda, el llarg parèntesi entre l'una i l'altra obra de les dues que sabem escrigué. De l'altra, la seva actuació, durant la seva joventut, com a comediant: massa desenfadada i superficial, per bé que bastant continuada. Si veritablement hagués tingut vocació d'actor, un dia o altre -més, donades les grans facilitats amb què hauria comptat- s'hauria decidit a fer el meritoriatge i hauria entrat en la professionalitat -amb més o menys bon peu, que això són figures d'un altre paner. I el que hem dit referent a l'actor, val igualment per l'autor. Pensem, si no, quant autors inèdits no batallen ininterromputament, originals sota el braç, deambulant d'empresari a empresari, de primer actor a primera actriu, i així es van fent vells abans d'hora o moren de marriment, sabent-se uns incompresos, perquè ja abans ha mort en ells l'esperança!

VII

ELS PORTAFOLIS DE "EL DORADO"

És possible que d'entre aquests autors per vocació, inèdits i pidolaires per obligació, fossin pocs els que, donat el cas, aconseguissin allò que se'n diu trencar motlles. Però un de sol que ho fes -i de tant en tant ja ho fa- ja justificaria a bastament aquest panegíric que subconscientment ens ha sortit.

Pensem que mentre Agulló va poder estrenar de bones a primeres al Teatre Novetats i més tard al Teatre Català, amb tots els ets i uts i, demés, amb un estol d'artistes professionals de primera magnitud, molts coetanis seus, en les seves mateixes condicions i amb les mateixes aptituds, s'haurien ben conformat a estrenar en un modest centre parroquial de suburbi...

Quant al capítol de traduccions, sembla que foren poques i, encara amb tota probabilitat, al castellà. Segons V. Coma Soley, un dels seus íntims amics, així mateix autor teatral i poeta, es tractaria d'algunes d'aquelles operetes vieneses aleshores tan en voga a Europa i, per què no?, també a casa nostra, "els drets de les quals (traduccions) l'ajudarien a viure modestament, però sense angúnies".

En el llarg període que va de drama a drama però, les relacions d'Agulló amb gent de la faràndula seguien essent nombroses i selectes. Els camerinos del Romea, preferentment l'u i el dos, constituïen per a ell, durant llargues temporades, un habitual lloc de tertúlia. Ja sabem que la numeració dels camerinos, juntament amb la llargària de les lletres en cartelleres i programes, té, per a l'artista de teatres sobretot, una importància cabdal -molt més, per descomptat, que la part purament crematística dels contractes. Nosaltres ho hem pogut constatar personalment en el decurs dels set o vuit anys en què, exercint la nostra professió sanitària al personal del teatre, de teló endins o teló enfora, inclosos els artistes,

hem assistit quasi a diari a assaigs i representacions. I per bé que la nostra experiència es refereix a partir de l'any 58, podem donar fe que, quan han jugat diverses figures de rang, cert o suposat, en el repartiment, la distribució i adjudicació de camerinos i la llargària de les lletres, així com l'ordre de distribució de noms, ha originat més d'una espectacular batutsa -i no pas solament oral. I això ha succeït tractant-se de velles glòries i de simples promeses; d'artistes del **bel canto** i de cupleteres; d'actors dramàtics i d'il·lusionistes - salvant sempre les pertinents excepcions, no cal dir-ho. Aquestes coses no creiem que hagin canviat gaire amb el temps.

En general els artistes de teatre són donats a interessar-se per les "coses del món" i que estan fora de seu món -futbol, política, literatura, etc., les quals no poden viure-les directament: quan treballen, per mor dels horaris i dels diaris i, quan no treballen, per mor de la necessitat que tenen de procurar-se treball, necessitat que comporta l'obligació de passar les hores mortes davant d'una tassa de café (ja hi ha establiments especialitzats) i acompanyats d'altres companys tant o més desvagats que ells mateixos. En aquestes circumstàncies el tema únic i obligat és, naturalment, el teatre i les coses del teatre, sigui en la modalitat de criticar el company absent que té la sort de treballar sigui en la de les possibilitats de formar companyia, bé de plantilla, bé per un bolo estiuenc o festamajoner.

Així les coses, es comprèn perfectament que els artistes gustin d'usar el respectiu camerino com a sala de rebre, com a sala de tertúlia o com a sala de premsa. I que per a tots aquests casos Ferran Agulló, xerraire, obert i simpàtic, constituït un element ben considerat, inapreciable i fins i tot diríem imprescindible.

(Continuarà)

Ferrán Agulló y Vidal

El Somatent de Girona

Quadro dramàtic, en un acte
y en prosa

(SEGONA EDICIÓ)

Portada de l'obra teatral de Ferran Agulló titulada
"El Somatent de Girona".